

“İşin Aslı”

“Yerinde bir tabirle başkalaşım adı verilen, zihin yapısında meydana gelen değişimin ardındaki sıklardan bir tanesi de, bir başkası üzerimizde olmadık bir etki yaratmadığı ve bizi gözlerimizi açmaya zorlamadığı müddetçe yerin de göğün de çoğumuza herhangi bir şey açığa vurmamıştır.”

George Eliot “Daniel Deronda”

Bu aralar örneklerinin *hâlâ* var olduğuna inanmaya çok gereksinim duyduğum bir ‘*insan türü*’ var.

Rastlantıyla izlediğim bir programda, onlardan biri olduğunu hissettim Dr. Şengül Hablemitoğlu’nun.

Tertemiz bir sohbeti.
Konu, Yaşlanış, vb.

Yaşlıların nüfus olarak artıyor oluşu, güçlükleri, bakım sorunu, bunun nasıl bir zorluk olduğu, sürdürülebilirliği, üstlenene fiziksel ve moral ağırlığı, yalnız bırakılma / kalma, yakınların tutumu, kurumların yeterlilikleri...

“Acıyla öğrenilenler hakikattir” diye yazmıştı Tim Parks.

Ben tam da öyle net kelimeleştirmedğim için, aklına imrendiğim Hablemitoğlu’nun o koskoca ‘olayı’ sığdırmayı başardığı basit iki kelimeye bayıldım:

“Bakış meselesi” dedi.

Aslında bunu ben de biliyordum.

Maruz kaldığımız
“normatif dayatmaları” anlatıyordu.
Etraftaki **“dış kapının dış mandalları”** nı.

Hepsini anlıyordum.

Anlattıklarını ne kadar *derinden* bildiğini;
yaklaşan bir '**veda**'yı artan bir *sızı* gibi hissetmeyi ne kadar insanca
kavradığını;
kendinizden başkası gibi olmanın
bu kadar sıradanlaşmasına karşılık,
onun '*kendi*' olarak kalmayı
nasıl başarmış olduğunu;
bilim insanı olmanın da, özünde, önünde sonunda gene,
'*önce bir insan kalıp kalamamak*' sorunu olduğunu dönüp dönüp
seyredebilir, dinleyebilir isteyenler.

İflah olmaz bir *zihinsel yamulmaya* uğrayanlara
ne yararı olur böyle şeylerin,
gerçekten bilmiyorum.

Çünkü konuşmacı, bazı *insan hallerini*
kimin *nasıl* ve *ne kadar* derin yaşayabildiğinin,
her insanın "**parmak izi**" gibi bir durum olduğunu söyledi.

Eşinin uğradığı alçaklıkla başına yıkılan,
kaldırılması herkesin harcı olmayan travma ve kederle,
ona eklendiği anlaşılın, yaşlı bir annenin
çaresiz derdinin zorluk ve elemiyle,
yani, varlığına peş peşe çarpan sert teessür dalgalarıyla
baş ederken, belli ki çok şey görmüş,
göğüslemiş, öğrenmiş biriydi.

Textbook bilgisi değildi, bir ucuz hekim diskuru, işi üstünden atmak
isteyen bir kurnazın akıldaneliği de değildi anlattıkları.

Yalın, sakın,
(Şairin dediği gibi)
"*Şunun şurası bir insanız hepimiz*"
bilgeliğiyle, birer *hikmet* gibi dile getirilen,
bir yaşanmışlık tanıklığı,
benzer zorluklardaki türdeşlerine
şefkatli bir kucak açmaydı.

Madalyonun öbür yüzü derler ya,

bir de, yaygın bir 'trend' olarak,
ya da 'yeni dünya vizyonu'algısıyla dile getirilenin **kilit taşı**
(onu çekerseniz kurmak istediniz yapı çöker)
sağlık sektörü için bir stratejik '**pazarlama segmenti**' olarak
ilgilenenler de var **yaşlılarla**.

Sağır Sultan farkında artık bunun.

O cenahta yapılmak istenenin,
hiç değilse onun önemli bir bölümünün,
ne kadar toz pembe şekerlerle *draje* edilirse edilsin,
içinde *gizlenen* belli.
Sağır Sultan onu da biliyor.

Neticede; teknoloji, yapay zeka, neyse ne onla, ömrünün *son*
düzlüğüne ulaşmış insanları daha uzun ömürlü yapmak. Dertleri bu.

Birilerini, yaşlanmanın artan maddi manevi yükleri yetmiyormuş gibi, daha da
çok harcama objesi ('ürün')
haline getirmek.

Kimbilir hangi sektörler harıl harıl çalışıyor bu iş için.

Jean Louis Fournier yazmış:

"Başkaları olmadan yaşamak zor, başkalarıyla birlikte yaşamak da zor..."
(J_B:Fournier, "*Tek Yalnız Ben Değilim*", s. 53)

Çünkü George Eliot'un (asıl adı *Mary Anne*) sözünü ettiği, yazının
girişinde andığım "*başkalaşım*", kaçınılmaz olarak "*kendine yabancılaşmak*"
da demek.

Ve çevrede (yakınıınızda, sosyal medyada, ekranlarda, vs)

Eliot'un o işaret ettiği,

"yerin de göğün de herhangi bir şeye açığa vurmadığı" bir kendini görememe
durumuna uğrayanlar,
COVID'in mutasyonla türeyen *varyantları* gibi her yere bulaşıverdi.

Bir yanda, bir insana sarılmanın,

bir sofrada topluca oturup keyifle bişeyler konuşmanın;
bir başka ülkeye seyahat edebilme zevkinin:
bir başka kültüre, yaşam tarzına karışmanın sanki öyle bir insanlık
birikimi hiç yaşanmamış gibi
birden *normal olmaktan* çıkışı...

Bir yandan da, bu durumun
bir '*dönüşümün sancısı*' olduğu zannındakilerin,
fırsat bu fırsat, *en azından, başta geleceğin nesilleri, zihinleri istila
etmek* için kendilerini şimdilik birer *postula*' dan öteye bir niteliği
olmayan iddialarla *öne* atması!

Belli bir yaşam kültürü, tarzı edinmek,
bir yaşamışlığa, birikime dayanan bir kişilik oluşturmak için
yıllarca beyin hücrelerini, bilincini, hayal gücünü, gözünün ışığını, yanlış
bulduğuna itiraz etme, karşı çıkma hakkını insanca yaşanır bir dünya
için esirgememiş; bugün birden *yarının viyzoneeri* rolüne bürünenlere
'*iklim değişikliği*' nin önümüzdeki *en önemli mesele* olduğunu
tekrarlamaktan yıllardır dilinde tüy bitmiş birileri ne kadar dayanılabilir
ki bu zıppıktılığa?

Ne kadar **sürdürülebilir** bir şeydir ki,
bu birilerinin **Big-Tech** egemenliğine verilmesi için çırpındığı '*hayat*'?

Ona uygun görülerek, kötü metin yazarları gibi her gün bir yenisini
uydurdukları,
Türk Dil Kurumu'nun bir zamanlar önerdiği
ama gülüp geçilenlere benzer adları
(*"yaşamdaşlık"* mesela!) iyi kötü biliyorum.
Ama anmayacağım.

Hayattan sade bir insan gibi zevk almayı bilerek, doğru-dürüst biri
olarak yaşayarak bugüne gelmiş, kendini iyi-kötü (okuya-yaza)
geliştirebilmiş birinin, düne kadar '**hız çağı**' diye tutturmuşlarca, şimdi
'*sade ve yavaş yaşam*' demeye '*U dönüşü*' emareleri de gösterebilir bile,
'*gelecek vizyonu*' diye konuşulan kimi tuhafliklarda bir **bit yeniği**
görmemesi bence imkânsızdır.

Gitgide kabak tadı veren bir süredir, sanki,
bir *bilim kurgu* filminin içinde yaşıyoruz hepimiz.

O filmin yazarlarının-yaratıcılarının,
meta fiction romanlarda yapıldığı gibi,
kendilerinin de hikâyenin içinde bir an gelip belirmeleri misali,
biz de o *berbat bilim kurgu* filminde, başroldeki *patronlar*, *liderler* gibi
değil tabi, *ama naçiz figüranlar* olarak birden *kendimizi* görüveriyoruz:

"İşte işte! Bak, evden çıkması gene yasaklanan o '65plus' benim!"

Her akşam, yerkürenin her köşesinden,
akıl almaz *facia* haberleri dinleyerek;
zoom'la ve '*normal olan zaten bu!*' hissi veren
biraz çocuksu bir kabullenmeyle
(hatta hafif büyükler için bir oyun oynuyormuş *memnuniyetiyle*)
akla gelecek her konuda '*toplu tartışmal ayinleri*' yaparak;
çocukları -nasıl olacaksa- *uzaktan eğitimle* eğiterek;
kimi *Kaptan Spock*'a, kimi *Dr. Faustus*'a dönüşmüş '*hekimlerle*'
yaşamak zorunda kalmak,
benim bünyem için ne kadar kaldırabileceğim belirsiz bir *kâbustur*
demeliyim.

Artık daha dün olduğu kadar yüksek bir sesle ve sıklıkla
tekrarlayamasalar da,
hatta *alelacele* tedavüle sürülmüş
'o tür' kulaktan dolma tanımları
şimdi ufaktan *hasıraltı* etseler de;
'*yeni normal*' gibi,
'*hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı bir dünya*' gibi,
'*neolitik çağdan sonraki en büyük değişim*' gibi,
'*blokchain*' gibi, '*yapay et*' gibi,
'*çalışmasına gerek kalmayacak, işi elinden gidecek herkese*
para dağıtılarak sürececek bir sistem oluşturmak' gibi,
'*Mars'ta koloni kurmak*' gibi
gayet '**parlak fikirler**' için
-tabii insanlık yararına- azimle çalışmak diyelim bunlara,
ve geçelim.

Bu 'büyük taarruz'la ilgili birkaç kelime de ben bulayım diye biraz düşündüm esasında.

Yukarıda tırnak içine aldığım tanım bulabildim ancak.

Yalnız, o 'taarruza', daha önceki fikirlerini birden unutarak, hatta o güne kadar süregelen hayat tarzını vahiyle gibi bıçak gibi keserek, sanki birden başka bir canlı olmuş gibi katılan 'gönüllüler taburunda' gözlemlediğim şöyle bir vaziyet de var:

Vakit sorunu da yokken ve kendi kapısının önünü süpürmek, *filen işe yarama durumu (sorumluluğu)* gözünün önünde, burnun dibinde apaçık onu beklerken, hangi kesilen 'ahkâm' o 'önceliğin' yerini tutmaya değer?

Gerilerde kalmış biri olduğum için, ancak böyle bir dolambaçlı bir metaforla anlatmaya çalıştığım, 'yeni biri' olmaya akli ermeyen belki de benim.

Bunu hiçbir mahcubiyet hissetmeden seve-seve kabul ederim.

Öğrendiğim şudur ki, 'Mutluluk' kadar, 'onu hissetmeye, hatta onu düşünmeye dahi imkân bırakmayan kimi koşullar' da yaşamın tezahürleridir.

Hatta yeri gelir, kendisi olur.

"O yeri geldiğinde", insana acı verici durumları da, onların hayatları güçleştirebileceğini de, ve giderek gerekiyorsa değiştirmesini de birer 'insani gereklilik' saymadan insanlık bir adım ilerleyemez.

Oysa o somut *el verme* ve giderek *elini biri için taşın altına koyma* ihtiyacının belirdiği yerden mümkün olduğu kadar

'anlamazdan gelerek' uzak durarak yaşamak gitgide en sık arzu edilen, hatta başkalarına da önerilen bir şey bugün.

'Birey olmak' sanılıyor bu.

Gurusu da müriti de,

çok bu konunun.

Oysa, 'filanca araştırmaya' dayandırılan 'bilimsel' savunmalar hazırlayanlar istemediğiniz kadar bol, o tutum için. Üzerine sayfalarca yorum döktürenler...

Şöyle yaparsanız, araştırmalar gösteriyor ki şöyle oluyormuş. Modern birey yaşamdan artık şunu bekliyormuş. Filan.

Mesela, bu da benden olsun:

"Vali Baswedan'ın bugün yaptığı açıklamaya göre, her sabah aynanın karşına geçip, 'kendimi çok seviyorum' demek Cakarta'da yapılan yeni bir çalışmaya göre basuru önliiyormuş."

Vs.

Kiminin akademik apoletlerle dolu omuzları bu *esnaf takımının*, kiminin cebi tıklarında.

Ama hanımlar, beyler, tıpkı 'gelir dağılımı adaletsizliği' gibi, bir 'mutluluk dağılımı adaletsizliği' de vardır hayatta.

Bilmem sizin bundan haberiniz var mı?

Bunla ilgili, apoletlilerin öyle araştırmalar yapmasına da hiç gerek yok.

Sadece etrafınıza bakın yeter. Mesela Cakarta'da.

Ya da bir aynaya bakmalı insan. Böyle şeylerde samimi olmak istiyorsa...

Bu kof mutluluk pelesengiyle ilgili bir çift lâfım daha olacak:

Tıpkı yoksulluk gibi, hiç kimse durduk yerde mutsuzluk da çekmek istemez.

Aklından zoru yoksa.

Bununla hakiki olarak ilgilenmenin,
boş lâf üretmeyi, lamı-cimi bırakıp,
insanın önce kendini *avutmasından* vazgeçmekle başlayabilecek
(ki her babayığidin işi değildir bu)
tek bir *dürüst* yolu var:

Adilce *paylaşmaya* fiilen sıvanmak.

Bedeli her neyse, ne: kalpten kabullenerek.

Göz ardı, kulak arkası edilebilir bu da tabi.
Aynen gelir meselesi gibi.

“Maalesef öyle, ama değiştiremezsin ki!” filan denir,
bilemedin bir *içlenme ahı* çekilir,
sonra geçilir gidilir.

Ama ‘*adaletsizlik*’ öyle *ahla vahla* geçmez.

Virüs salgınından da beter bir şeydir.
Sızmadığı hiçbir insanla ilgili durum yoktur.
Modernliğin, gerçekliğin (truth) olduğu gibi pestenkerani bir *Post*’u mostu
da yoktur.

Nasıl olsun?

Kendisi hiç olmadı ki, sonrası olsun.

Dünya tam çukura batmışken,
büyük bir *umumi arzuyla* ve de kuvvetli bir *gazla* başlatılan
‘*İkinci bir Belle Epoque dönemi*’ hissi veriyor bugün bazı şeyler bana.

İşte bu naçizane tespitimi iftiharla bir köşeye yazabilirim.

Böyle düşününce,
Başta, ‘dünyayı kurtaracak’

-aslen *Neocon-neoliberal kırması-*
“*aslanyürekli demokrat lider*” diye
oraya *ite kaka* oturtulmuş ve Allah geçinden versin ağzı kulaklarında
öleceği kesin ‘*Smiley*’ Biden ile
ucu yıldızlı asası olmasa da, mutluluktan uçma perisi, ahir ömründe
eşinin o *mürüvvetini* de görmüş
‘*Barbi*’ karısına bakınca, nedense gülesim geliyor.

Dolar matbaaları durmak bilmiyor bu arada.

Bir siyah-beyaz *Şarlo* filmindeki fabrikalar gibi,
harıl harıl, homur homur çalışıyor.
Herbir vatandaşa *cukka* çekler hazır.

Sonrası-sonucu mu?

Allah Kerim be canım!

Maksat, *gerçeği görmezden gelmek*:
Bir ‘*hikâye*’ bulur birileri.
Hâlâ anlamadın mı!

Bir soluk aldırsa şu *Covid*,
şahane bir ‘*Can Can Dansı Partisi*’ bekliyorum ben
Beyaz Saray’da. Maskeli de olabilir.

Elbette önce Macron koşa koşa gider.
Karısı popo ponponunu, jartiyerini filan yanına mutlaka alır.

Gates, Musk ve diğer *kayış sıyrıranlar* takımı
zaten ‘*bir ruh olarak*’ hep oradalar.

Bizden de ayakları şeyine vurarak gidecek
çok hayran çıkar da
(kimler *Bidencı* oldu şaşar kalırsınız),
onları çağırın çıkmaz.
Ah şu makus talihimiz! Yenemedik seni gitti.

Vaktiyle Ruslar şiddetle reddetmiş *Can Can*'ı. O dansı ülkelerine getirmeye kalkışanı neredeyse kurşuna dizeceklermiş.

Bu davete asla katılmazlar o yüzden.

Putin'i öyle zıp zıp zıplarken pek de gözümün önüne getiremiyorum ayrıca.

Ama Çinlileri bilemem.

Onlar *icap ederse* bir gecede onun da taklidini yapar.

Lautrec bile mezardan çıksa aslından ayıramaz.

Yalnız şunu diyeceğim:

Birinci *Belle Epoque* dönemi,

Birinci Dünya Savaşı'yla bitmişti.

Yanılmıyorum, değil mi?

Nisan 2021

Not:

Aslı Şafak'ın bu programını tesadüfen bir hafta önce, gece-yarısındaki tekrarında izledim.

Ertesi sabah, etkisiyle oturup bu satırları yazdım.

Programın videosunu yazıya eklemek üzere rica etmek için

Aslı Şafak'ı aradım.

Kanal'ın programları yayından ancak bir hafta sonra

internete yüklediğini söyledi.

O nedenle, iletme işi bugüne kaldı.

<https://m.youtube.com/watch?v=tXQY5D09SfY>

